Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

4. oktober 2012 *

»Luftfart — forordning (EF) nr. 261/2004 — kompensation til passagerer ved boardingafvisning — begrebet »boardingafvisning« — luftfartsselskabs annullation af en passagers boardingkort som følge af en forventet forsinkelse af en forudgående flyvning, som var registreret samtidigt med den pågældende flyvning, og som blev varetaget af samme luftfartsselskab«

I sag C-321/11,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Juzgado de lo Mercantil nº 2 de A Coruña (Spanien) ved afgørelse af 29. marts 2011, indgået til Domstolen den 28. juni 2011, i sagen:

Germán Rodríguez Cachafeiro,

María de los Reyes Martínez-Reboredo Varela-Villamor

mod

Iberia, Líneas Aéreas de España SA,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, K. Lenaerts, og dommerne J. Malenovský, E. Juhász, T. von Danwitz og D. Šváby (refererende dommer),

generaladvokat: V. Trstenjak

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Iberia, Líneas Aéreas de España SA, ved procurador J. Bejerano Fernández

— den franske regering ved G. de Bergues og M. Perrot, som befuldmægtigede

— den finske regering ved H. Leppo, som befuldmægtiget

— Europa-Kommissionen ved K. Simonsson og R. Vidal Puig, som befuldmægtigede,

* Processprog: spansk.

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, litra j), artikel 3, stk. 2, og artikel 4, stk. 3, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91 (EUT L 46, s. 1).

2 Anmodningen er blevet indgivet under en tvist mellem Germán Rodríguez Cachafeiro og María de los Reyes Martínez-Reboredo Varela-Villamor og luftfartsselskabet Iberia, Líneas Aéreas de España SA (herefter »Iberia«), som følge af Iberias afvisning af at betale kompensation til sagsøgerne efter at have nægtet dem boarding på en flyvning fra Madrid (Spanien) til Santo-Domingo (Den Dominikanske Republik).

Retsforskrifter

Forordning (EØF) nr. 295/91

3 Rådets forordning (EØF) nr. 295/91 af 4. februar 1991 om en ordning for kompensation til ruteflypassagerer, der afvises på grund af overbookning (EFT L 36, s. 5), som var gældende indtil den 16. februar 2005, bestemte i artikel 1:

»De i denne forordning fastsatte fælles minimumsregler gælder, hvis passagerer på grund af overbookning nægtes tilladelse til at gå om bord i et rutefly, hvortil de har gyldig billet og bekræftet reservation, og som afgår fra en lufthavn beliggende på et område i en medlemsstat, hvor [EF-]traktaten gælder, uanset i hvilken stat luftfartsselskabet har hjemsted, passagerernes nationalitet og bestemmelsesstedet.«

Forordning nr. 261/2004

4 Første, tredje, fjerde, niende og tiende betragtning til forordning nr. 261/2004 lyder således:

»(1) Handling fra Fællesskabets side, når det drejer sig om lufttransport, bør bl.a. sigte på at sikre et højt beskyttelsesniveau for passagerer. Endvidere bør der fuldt ud tages hensyn til forbrugerbeskyttelseskrav generelt.

[…]

(3) Selv om [forordning nr. 295/91] skabte grundlæggende beskyttelse for passagererne, er der stadig for mange passagerer, der afvises mod deres vilje eller berøres af aflysninger uden forudgående varsel eller lange forsinkelser.

(4) Fællesskabet bør derfor forbedre de beskyttelsesstandarder, der blev fastsat i forordningen, så man både styrker passagerernes rettigheder og sikrer, at luftfartsselskaber opererer under harmoniserede betingelser på et liberaliseret marked.

[…]

(9) Antallet af passagerer, der afvises mod deres vilje, bør reduceres ved at kræve, dels at luftfartsselskaberne i stedet for at afvise passagerer opfordrer dem til frivilligt at give afkald på deres reservation, mod en form for modydelse, og dels at der ydes fuld kompensation til dem, der i sidste ende afvises.

(10) Passagerer, som afvises mod deres vilje, bør kunne aflyse deres flyvning og få billetprisen refunderet eller fortsætte flyvningen under tilfredsstillende forhold, og der bør sørges for dem på passende måde, mens de venter på en senere afgang.«

5 Artikel 2 i forordning nr. 261/2004, med overskriften »Definitioner«, bestemmer:

»I denne forordning forstås ved:

[…]

j) »boardingafvisning«: afvisning af passagerer på en flyvning, selv om de er mødt frem til boarding på de betingelser, der er fastlagt i artikel 3, stk. 2, undtagen hvor der er rimelige grunde til afvisningen, som f.eks. helbreds- eller sikkerhedsmæssige årsager eller ufuldstændig rejselegitimation

[…]«

6 Nævnte forordnings artikel 3, med overskriften »Anvendelsesområde«, bestemmer i stk. 2:

»Stk. 1 gælder, såfremt passagererne:

a) medmindre flyvningen aflyses som omhandlet i artikel 5, har en bekræftet reservation til den pågældende flyafgang og er til stede ved indcheckningen

— som foreskrevet og på det tidspunkt, der forud og skriftligt (herunder ved hjælp af elektroniske midler) er angivet af luftfartsselskabet, rejsearrangøren eller et autoriseret rejsebureau

eller, hvis der ikke er angivet noget tidspunkt

— senest 45 minutter før den offentliggjorte afgangstid, eller

[…]«

7 Artikel 4 i forordning nr. 261/2004, med overskriften »Boardingafvisning«, har følgende ordlyd:

»1. Hvis et transporterende luftfartsselskab med rimelighed forventer at skulle nægte boarding, opfordrer det først til, at passagerer frivilligt giver afkald på deres reservation mod en modydelse, idet betingelserne herfor aftales mellem de pågældende passagerer og det transporterende luftfartsselskab. Frivillige bistås i overensstemmelse med artikel 8, og en sådan bistand ydes ud over den modydelse, der er nævnt i dette stykke.

2. Hvis der ikke melder sig et tilstrækkeligt antal frivillige til, at de resterende passagerer med reservationer kan komme med flyet, kan det transporterende luftfartsselskab afvise passagerer mod deres vilje.

3. Afvises passagerer mod deres vilje, skal det transporterende luftfartsselskab øjeblikkeligt yde dem kompensation i overensstemmelse med artikel 7 og bistå dem i overensstemmelse med artikel 8 og 9.«

8 Samme forordnings artikel 7, med overskriften »Kompensationsret«, bestemmer i stk. 1:

»Når der henvises til denne artikel, modtager passageren en fast kompensation som følger:

a) 250 EUR for alle flyvninger på højst 1 500 km

b) 400 EUR for alle flyvninger inden for Fællesskabet på mere end 1 500 km og for alle andre flyvninger på mellem 1 500 og 3 500 km

c) 600 EUR for alle flyvninger, der ikke falder ind under a) eller b).

[…]«

9 Nævnte forordnings artikel 8 og 9, sammenholdt med dennes artikel 4, fastsætter en ret for passagererne til refusion eller omlægning af rejsen samt en ret til forplejning og indkvartering af dem, som er blevet nægtet boarding.

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

10 Sagsøgerne i hovedsagen, Germán Rodríguez Cachafeiro og María de los Reyes Martínez-Reboredo Varela-Villamor, købte hver især en flybillet af Iberia til strækningen A Coruña (Spanien) – Santo-Domingo. Denne flybillet bestod af to flyvninger: afgang IB 513, A Coruña – Madrid, den 4. december 2009 (kl. 13:30-14:30), og afgang IB 6501, Madrid – Santo-Domingo, samme dag (kl. 16:05-19:55).

11 Ved Iberias indcheckningsskranke i lufthavnen i A Coruña indregistrerede sagsøgerne i hovedsagen i henhold til betingelserne i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 261/2004 deres bagage direkte til det endelige bestemmelsessted og fik udleveret to boardingkort svarende til de to på hinanden følgende flyvninger.

12 Den første flyvning var forsinket 1 time og 25 minutter. Iberia forudså, at denne forsinkelse ville medføre, at disse to passagerer ikke ville nå tilslutningsforbindelsen i Madrid, og annullerede kl. 15:17 deres boardingkort til den anden flyvning med afgang kl. 16:05. Den forelæggende ret har oplyst, at sagsøgerne ved deres ankomst til Madrid mødte frem ved boardingudgangen på det tidspunkt, hvor flyselskabet foretog det sidste udkald til passagererne. Iberias personale nægtede dem imidlertid boarding med den begrundelse, at deres boardingkort var blevet annulleret, og at deres pladser var blevet tildelt andre passagerer.

13 Sagsøgerne i hovedsagen blev først næste dag transporteret til Santo-Domingo med en anden flyafgang og nåede frem til deres endelige bestemmelsessted med 27 timers forsinkelse.

14 Den 23. februar 2010 anlagde Germán Rodríguez Cachafeiro og María de los Reyes Martínez-Reboredo Varela-Villamor sag ved Juzgado de lo Mercantil nº 2 de A Coruña med påstand om, at Iberia tilpligtes at yde hver af dem en kompensation på 600 EUR for »boardingafvisning« i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 4, stk. 3, og artikel 7, stk. 1, litra c), i forordning nr. 261/2004. Iberia har bestridt dette krav og gjort gældende, at de faktiske omstændigheder, på grundlag af hvilke retssagen var blevet anlagt for denne ret, ikke var en »boardingafvisning«, men skulle anses for en forsinket ankomst til en tilslutningsforbindelse, for så vidt som afgørelsen om at nægte dem boarding ikke kunne tilskrives overbookning, men var begrundet i, at den forudgående flyvning var forsinket.

15 Den forelæggende ret har desuden oplyst, at Iberia har ydet kompensation, jf. artikel 4, stk. 3, og artikel 7 i forordning nr. 261/2004, til syv passagerer, som selskabet havde nægtet boarding på den pågældende flyvning Madrid – Santo-Domingo.

16 I denne forbindelse er nævnte ret i tvivl om, hvorvidt begrebet »boardingafvisning« udelukkende omfatter de situationer, hvor flyvningerne har været genstand for en oprindelig overbookning, eller om dette begreb kan udvides til andre situationer, såsom situationen for sagsøgerne i hovedsagen.

17 På denne baggrund har Juzgado de lo Mercantil nº 2 de A Coruña besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Kan det antages, at begrebet »boardingafvisning« i artikel 2, litra j), sammenholdt med artikel 3, stk. 2, og med artikel 4, stk. 3, i [forordning nr. 261/2004], omfatter den situation, hvorefter det luftfartsselskab, som varetager transporten, afviser boarding, fordi den første flyvning, som er indbefattet i billetten, er forsinket, hvilket kan tilskrives selskabet, og fordi selskabet fejlagtigt forudser, at passagererne ikke vil nå rettidigt frem til den anden flyvning, hvilket muliggør, at nævnte passagerers pladser til den anden flyvning optages af andre passagerer?«

Om det præjudicielle spørgsmål

18 Med dette spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2, litra j), i forordning nr. 261/2004, sammenholdt med forordningens artikel 3, stk. 2, skal fortolkes således, at begrebet »boardingafvisning« omfatter den situation, hvor et luftfartsselskab i forbindelse med en samlet transportkontrakt, som omfatter flere reservationer til flyvninger, der følger umiddelbart efter hinanden og er registreret samtidigt, nægter visse passagerer at boarde med den begrundelse, at den første flyvning, der er omfattet af deres reservation, er forsinket, hvilket kan tilskrives dette luftfartsselskab, og at luftfartsselskabet fejlagtigt har vurderet, at disse passagerer ikke vil nå frem i tide til at boarde den anden flyvning.

19 I denne forbindelse bemærkes, at kvalifikationen »boardingafvisning« i medfør af artikel 2, litra j), i forordning nr. 261/2004 forudsætter, at et luftfartsselskab afviser en passager på en flyvning, hvortil denne havde en reservation og var mødt frem til boarding på de betingelser, der er fastlagt i nævnte forordnings artikel 3, stk. 2, medmindre denne afvisning er rimeligt begrundet, bl.a. af de grunde, der er anført i nævnte artikel 2, litra j).

20 I hovedsagen hviler det af den forelæggende ret stillede spørgsmål på den forudsætning, at sagsøgerne var mødt frem til boarding til flyvningen Madrid – Santo-Domingo på de betingelser, der er fastlagt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 261/2004. Det fremgår desuden af sagen, at nævnte sagsøgere blev nægtet boarding til denne flyvning, ikke med den begrundelse, at de ikke skulle have overholdt nævnte betingelser, men som følge af, at deres reservation var blevet annulleret på grund af den forsinkelse, der var registreret med hensyn til deres forudgående flyvning fra A Coruña til Madrid.

21 Uden at foregribe de eventuelle konsekvenser af den omstændighed, at sagsøgerne i hovedsagen som følge af nævnte forsinkelse ankom til deres endelige bestemmelsessted (Santo-Domingo) med 27 timers forsinkelse i forhold til det tidspunkt, der blev forudsat i forbindelse med reservationen af deres rejse, bemærkes, at med hensyn til grundene til, at et luftfartsselskab afviser en passager, som har en reservation og på behørig vis er mødt frem til boarding, forbinder artikel 2, litra j), i forordning nr. 261/2004 ikke efter sin ordlyd denne afvisning med en situation med »overbookning« af den pågældende flyvning foretaget af det pågældende luftfartsselskab af økonomiske grunde.

22 Hvad angår den sammenhæng, hvori den nævnte bestemmelse indgår, og de formål, der forfølges med den lovgivning, som den er en del af, fremgår det ikke blot af tredje, fjerde, niende og tiende betragtning til forordning nr. 261/2004, men ligeledes af forarbejderne hertil og navnlig af forslaget til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser, forelagt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber den 21. december 2001 (KOM(2001) 784 endelig), at EU-lovgiver med vedtagelsen af denne forordning har ønsket at reducere antallet af passagerer, der

afvises mod deres vilje, som på daværende tidspunkt var alt for højt, ved at udfylde lakunerne i forordning nr. 295/91, som i henhold til dennes artikel 1 begrænsede sig til at fastsætte fælles minimumsregler gældende for passagerer, som blev nægtet tilladelse til at gå om bord i et overbooket rutefly.

23 Det er i denne sammenhæng, at nævnte lovgiver ved artikel 2, litra j), i forordning nr. 261/2004 i definitionen af »boardingafvisning« har udeladt enhver henvisning til grunden til, at et luftfartsselskab afviser en passager.

24 EU-lovgiver har herved udvidet rækkevidden af nævnte definition ud over det ene tilfælde med afvisning på grund af overbookning, som tidligere var omhandlet i artikel 1 i forordning nr. 295/91, og givet den en vid betydning, som omfatter samtlige de tilfælde, hvor et luftfartsselskab afviser en passager.

25 Denne fortolkning underbygges af konstateringen af, at en begrænsning af rækkevidden af begrebet »boardingafvisning« alene til tilfælde af overbookning i praksis ville føre til en væsentlig nedsættelse af den beskyttelse, som gives passagerer i henhold til forordning nr. 261/2004, og følgelig ville være i strid med forordningens formål, nævnt i første betragtning hertil, som er at sikre et højt beskyttelsesniveau for passagerer, hvilket begrunder en vid fortolkning af disses rettigheder (jf. i denne retning dom af 10.1.2006, sag C-344/04, IATA og ELFAA, Sml. I, s. 403, præmis 69, og af 22.12.2008, sag C-549/07, Wallentin-Hermann, Sml. I, s. 11061, præmis 18).

26 Heraf følger, at en anerkendelse af, at kun tilfælde af overbookning er omfattet af begrebet »boardingafvisning«, ville medføre, at passagerer, der befinder sig i en situation svarende til situationen for sagsøgerne i hovedsagen, ville blive udelukket fra enhver form for beskyttelse derved, at de ville blive frataget muligheden for at påberåbe sig artikel 4 i forordning nr. 261/2004, en artikel, som i stk. 3 henviser til bestemmelserne i denne forordning vedrørende retten til kompensation, refusion eller omlægning af rejsen samt retten til forplejning og indkvartering som fastsat i samme forordnings artikel 7-9.

27 Henset til det ovenstående skal et luftfartsselskabs nægtelse af boarding under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede i princippet anses for at være omfattet af begrebet »boardingafvisning« som omhandlet i artikel 2, litra j), i forordning nr. 261/2004.

28 Imidlertid bør det undersøges, således som det fastsættes i nævnte bestemmelse, om der er rimelige grunde til afvisningen, »som f.eks. helbreds- eller sikkerhedsmæssige årsager eller ufuldstændig rejselegitimation«.

29 I denne forbindelse bemærkes, at EU-lovgiver med anvendelsen af adverbiet »f.eks.« har haft til hensigt at opstille en ikke-udtømmende liste over de tilfælde, hvor en boardingafvisning kan være rimeligt begrundet.

30 Det kan imidlertid ikke udledes af en sådan formulering, at boardingafvisninger af driftsmæssige årsager, såsom den i hovedsagen foreliggende, skal anses for at være rimeligt begrundede.

31 Den forelæggende ret har således henvist til den situation, at den første flyvning i forbindelse med en samlet transportkontrakt, som omfatter flere reservationer til to flyvninger, der følger umiddelbart efter hinanden og er registreret samtidigt, er forsinket, hvilket kan tilskrives dette luftfartsselskab, at luftfartsselskabet fejlagtigt har vurderet, at disse passagerer ikke vil nå frem i tide til at boarde den anden flyvning, og at luftfartsselskabet følgelig på denne anden flyvning har tilladt andre passagerer at optage de pladser, som skulle have været optaget af de passagerer, som blev nægtet boarding.

32 En sådan begrundelse for boardingafvisning kan imidlertid ikke sammenlignes med de begrundelser, der udtrykkeligt er nævnt i artikel 2, litra j), i forordning nr. 261/2004, idet denne begrundelse på ingen måde kan tilskrives den passager, som nægtes boarding.

33 Desuden kan det ikke antages, at et luftfartsselskab kan udvide de tilfælde, hvor det er berettiget til med føje at afvise en passager fra boarding, betydeligt. Dette ville nødvendigvis betyde, at en sådan passager fratages enhver beskyttelse, hvilket ville stride mod formålet med forordning nr. 261/2004, som er at sikre et højt beskyttelsesniveau for passagerer gennem en vid fortolkning af deres rettigheder.

34 I en situation som den i hovedsagen foreliggende ville dette endvidere medføre, at de pågældende passagerer udsættes for de alvorlige vanskeligheder og gener, der er uadskilleligt forbundet med en nægtelse af boarding, selv om denne nægtelse under alle omstændigheder alene kan tilskrives luftfartsselskabet, som enten har ansvaret for forsinkelsen af den første flyvning, som blev varetaget af luftfartsselskabet selv, eller fejlagtigt har vurderet, at de pågældende passagerer ikke ville være i stand til at nå frem i tide til at boarde den efterfølgende flyvning, eller endelig har solgt billetter til flere på hinanden følgende flyvninger, hvor den tid, der var til rådighed for at nå den efterfølgende flyvning, var utilstrækkelig.

35 En nægtelse af boarding som den i hovedsagen omhandlede er herefter ikke rimeligt begrundet og bør følgelig kvalificeres som en »boardingafvisning« som omhandlet i artikel 2, litra j), i nævnte forordning.

36 På baggrund af det anførte skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 2, litra j), i forordning nr. 261/2004, sammenholdt med denne forordnings artikel 3, stk. 2, skal fortolkes således, at begrebet »boardingafvisning« omfatter den situation, hvor et luftfartsselskab i forbindelse med en samlet transportkontrakt, som omfatter flere reservationer til flyvninger, der følger umiddelbart efter hinanden og er registreret samtidigt, nægter visse passagerer at boarde med den begrundelse, at den første flyvning, der er omfattet af deres reservation, er forsinket, hvilket kan tilskrives dette luftfartsselskab, og at luftfartsselskabet fejlagtigt har vurderet, at disse passagerer ikke vil nå frem i tide til at boarde den anden flyvning.

Sagens omkostninger

37 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 2, litra j), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91, sammenholdt med artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 261/2004, skal fortolkes således, at begrebet »boardingafvisning« omfatter den situation, hvor et luftfartsselskab i forbindelse med en samlet transportkontrakt, som omfatter flere reservationer til flyvninger, der følger umiddelbart efter hinanden og er registreret samtidigt, nægter visse passagerer at boarde med den begrundelse, at den første flyvning, der er omfattet af deres reservation, er forsinket, hvilket kan tilskrives dette luftfartsselskab, og at luftfartsselskabet fejlagtigt har vurderet, at disse passagerer ikke vil nå frem i tide til at boarde den anden flyvning.

Underskrifter